

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL

L. I 2,60 ANUAL

Abonamentele se 'ac
numa' pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR

Const. A. I. Ghica, N. Davidescu, C. Niculescu-Novaci, Gabriella I. A. Vuculescu,
Henry Lavedan, B. Lăutarul, Al. Săvulescu, Ioan Scăenaru, Dady Vasiliad, etc.

ANUNCIURI

Linia pe pag. 7 și 8

- BANI 20 -

Soldați francezi în tranșee

O văduvă

Escu de GUY DE NAUPASSANT

Era pe vremea vântului în toamnă, la castelul de Banneville. Vremea era ploioasă și tristă. Frunzele îngălbenite în loc să scârțâie sub picioare putrezeau pe toate căile din pricina ploilor mari.

Pădurea aproape destrunzită, era umedă, asemenea unei săli de baie. Dacă te arătai din întâmplare într'însa, sub arborii mari, un valios de mucigai și o umezeală adâncă te impresura, iar vânătorii plictisiți de această inundată vecinică împreună cu însoțitorii lor, aie căror rochii se lipseau de trup, se întorceau în fiecare seară oboșiți și mai ales nespos de plictisiți.

În marele salon, după masa de seară, se juca loto, fără plăcere, în vreme ce vântul lovea puternic ușile și ferestrele castelului.

Oaspeții se gândiră atunci să povestească fiecare ceva; dar nimeni nu, inventa ceva frumos, și interesant. Vânătorii povesteau tot felul de lucruri răsuflăte, iar femeile se frământau zadarnic, fără a descoperi însă imaginația Scheherazadei.

Fu cât p'aci să se renunțe la această distracție când deodată, o tânără femeie jucându-se, fără să se gândească cu mâna unei mătușe bătrâne rămasă nemăritată, observă un inel mic făcut din păr blond și pe care îl observase de mai multe ori, fără să se intereseze de el.

Și pe când se juca cu inelul în-
trebă:

— „Spune-mi te rog ce e cu inelul acesta? Pare că e păr de copil?”

Mătușa se roși, apoi pări și spuse în sfârșit cu o voce care tremură: — „E un lucru așa de trist, așa de trist încât nu vreau nici odată să vorbesc de el. Toată nenorocirea vieții mele vine de acolo. Eram foarte tânără pe atunci, și amintirea mi-a rămas atât de durerosă în cât plâng în fiecare dată ce mă gândesc.”

Toată lumea voia să afle numai de cât povestea; dar mătușa re-
că sfârși prin a ceda.

M'ai auzit adesea ori vorbind despre familia de Santeze, stinsă azi. Am cunoscut pe cei trei din urmă vlăstari ai acestei case. Câte-și trei au murit în același chip; iată părul celui din urmă. Avea trei spre zece ani, când s'a sinucis pentru mine. Vi se pare curios aceasta, nu este așa?

„O! era o rasă străină, de nebuni dacă poți, dar de nebuni simpatiei și încântători.” — nebuni din dragoste. Toți din tată în fiu aveau pasiuni violente, avânturi mari a întregii lor ființe care îi făceau să săvârșească cele mai exaltate lucruri. În familia lor se spuneau: „Îndrăgostiți ca un Santeze!”

„Bunicul acestuia din urmă după multe aventuri și dueluri se îndrăgosti nebun pe la șasezeci și cinci de ani, de fata fumierului său. I-am cunoscut pe amândoi. Ea era blondă, palidă, distinsă... Vorbea încet și frumos și avea o privire blândă, o atât de blândă încât ar fi zis că e o madonă. Bătrânul castelan o luă la el și se îndrăgosti atât de mult de dânsa încât nu se mai putea lipsi o clipă de această fată. Rudele lui care locuiau cu el, găseau dragostea aceasta foarte firească. Iubirea era doar în tradiția familiei.

„Ori, într-o toamnă, un tânăr, d-l de Gradelle, fiind imitat la vânătoare răpi fata.

„D-l de Santeze rămase liniștit ca și cum nimic nu s'ar fi petrecut; dar într-o dimineață a fost găsit spânzurat în parcul castelului.

„Fiul său a murit ni același

PSALM

*Stăpâne, astăzi, fără să vreau, din întâmplare,
Am dat la mine 'n brazdă de-o 'ntârziată floare
Și, cum dacă-aș lăsa-o s'ar vesteji deplin,
Vin în spre tine iarăș cu gândul să fi-o 'chin.*

*Aș vrea să-ți aduc poate o jertfă mai bogată
Decât o floare — aproape lipsită de viață,
Și'n candelă adunate ca struguri 'n ciorchin
Să-ți ard mirezme grele și tainice de crin
Și fructe a căror carne puternică și plină
Să strălucească în vase zidite din lumină
Și 'n glorie adunate de păcătosu-mi lut.*

*Văd însă cu durere că 'ntregul meu avut
Abea găsi'n cuprinsu-mi o floare să-ți aducă
Și, dacă vei lăsa-o, și asta se usucă
Și piere ca o tristă zădărnice 'n vânt;
Prinosul meu e, însă, mai mult ca un cuvânt
Și, pentru că se 'naltă purces din gânduri bune,
Primește mi-car gândul cel bun să te 'numine.
La mine, ca și aiurea, sunt ripere, sunt șerpi,
Sunt fiare și sunt arbori înfloriți sau sterpi,
Dar ca și aiurea pasări cu cântece, prin flămuri
De frunzătură saltă cu niște note 'n ramuri
Și, dacă în săracul și tristul meu pământ,
Sunt mai puține, poate, nu 'nseamnă că nu sunt.*

*Voința ta, stăpâne pe 'ntregul rău și bine,
Atât a vrut, se vede, să hărăzească 'n mine,
Iar eu nu-ți aduc astăzi mai mult căci n'am găsit.
Pământul meu e numai un petec de granit
Sărăcăcios și negru ca floarea de rugină;
Pe el, doar ici și colo, cresc arbori de rășină
Cu cozile brăzdate adânc de par'că-au plâns;
Din lacrima lor bine — mirositoare — am strâns
Cât am putut cu gândul ca să jertfesc o floare
Găsită azi, fără să vreau, din întâmplare.*

N. Davidescu

fel, într'un oțel la Paris, în timpul unei călătorii pe care a făcut-o în 1811, după ce a fost înșelat de o cântăreață dela operă.

„Lăsase un copil de doisprezece ani, și o văduvă sora mamei. Dânsa veni să stea cu noi împreună cu copilul, la moșia noastră dela Bertillon. Aveam pe atunci șapte spre zece ani.

„Nu vă puteți închipui ce precoce era băiatul acesta, au fi crezut că toate facultățile de dragoste, că toate exaltările rasei lui, au fost moștenite de copilul acesta. Visa mereu și se prezumbla singur, ceasuri întregi, într'o aletă mare de uliu ce ducea dela castel la pădure. Priveam dela ferestra mea pe băiețușul acesta sentimentăla care se plimba grav de tot, cu mâinile la spate, cu fruntea plecată și care se oprea uneori pentru a-și ridica privirile de parcă vedea și pricepea și rezista lucrurile care nu erau de vârsta lui.

„Adesea ori după masă, când noaptea era înstelată, îmi spunea: „Hai să mergem să visăm, verișoară...” Și plecam împreună în parc. Se oprea brusc apoi în fața luminășurilor, locurile acelea tainice ale pădurei pe care luna le învâluiește într'un strat ușor de lumină albă și îmi spunea, strângându-mi mâna: „Primește, privește. Dar nu mă pricepi, o simt prea bine. Dacă m'ai pricepe am fi fericiți. Trebuie să iubești pentru a simți”. Rădeanu și-l sărutam pe băiețușul acesta care mă iubea la nebunie.

„Și adesea ori după masă, se ducea să se așeze pe genunchii mamei: „Haide mătușică, spune-mi el, povestește-mi ceva de dragoste”. Și mama ca să rădă, îi spunea toate legendele din familia lui, toate aventurile pătimase ale strămoșilor lui, căci se citau mii și mii, adevărate și false chiar.

„Și băiețușul se exalta auzind

toate istorisirile acestea și uneori dădea din mâini repetând: „Și eu, și eu știu iubi mai bine decât ei toți!”

„Atunci începu să-mi facă curte, în chipul cel mai sfios cu putință, încât râdeam. În fiecare dimineață îmi aducea flori, și în fiecare seară înainte să se culce, îmi săruta mâna șoptindu-mi: Te iubesc!”

„Am fost vinovată, foarte vinovată și plâng și azi necontenit și de aceea, am rămas nemăritată sau mai degrabă am rămas logodnică văduvă, văduva lui. Mă desfătam de dragostea aceasta copilărească, îl ațâțam chiar; am fost cochetă, seducătoare, întocmai ca și cu un bărbat, și perfidă o! mai ales. Era o desfătare pentru mine și tot așa și pentru mama lui și a mea. Avea doisprezece ani! Gândiți-vă și d-voastră cine ar fi putut lua în serios pătimea asta a unui atom. Îl sărutam de câte ori poștea; îi scriam chiar scrisori de dragoste pe care mamele noastre le citeau; și el îmi scria scrisori înocente pe care le-am păstrat. Credea că e bărbat. Uitaseam că era un Santeze.

Lucrul acesta dură un an. Într-o seară, în parc îmi căzu în genunchi și sărutându-mi rochia într'un avânt plin de patimă repetă: „Te iubesc, te iubesc la nebunie. Dacă mă vei iubi vre-o dată, auzi, dacă mă părăsești pentru un altul, voi face cum a făcut tata...” Și adăugă cu o voce profundă care mă 'nfioră: „Tu știi doară ceea ce a făcut!”

„Apoi cum rămăsesem oarecum neliniștită se sculă și ridicându-se în vârful picioarelor ca să ajungă până la urechea mea, căci eram mai înaltă decât el, îmi șopti: „Geneviève” cu o voce care mă cutremură.

Îngânăm: „Hai să intrăm, hai să intrăm!” El nu mai spuse ni-

mic și veni după mine; dar cum eram să urcăm treptele peronului, mă oprî:

— „Știi că dacă mă părăsești, mă omor!”

„Am priceput de data asta că am mers prea departe și am devenit mai rezervată. Cum îmi făcea într'o zi muștrări, i-am răspuns: „Ești prea mare acum pentru a glumi și prea copil pentru o dragoste serioasă. Aștept!”

„Mă credeam scăpată.
„La toamnă mama lui îl internă la liceu. Când se întoarse în vară următoare, aveam un logodnic. Pricepu numai decât și timp de opt zile luase o infățișare atât de gravă, încât mă simțeam foarte neliniștită.

„În ziua nouă, într'o dimineață, am observat o bucată de hârtie strecurată pe ușa mea. Am luat-o am desfăcut-o și am citit-o:

„M'ai părăsit, și știi ceace ți-am spus. Mi-ai poruncit, așa dar să mă omor. Cum nu vreau să fi răsit decât de tine, vino în parc, tocmai în locul unde ți-am spus anul trecut că te iubesc, și privește în sus!”

„Simțeam că înnebunesc. Mama îmbrăcată repede și am alergat, am alergat până să cad istovită, la locul, desemnat. Șapea lui de liceian, era pe jos, în noroi. Ploua se toată noaptea. Am ridicat ochii și am zărit ceva care se legăna printre frunze, căci afară sufla un vânt grozav.

„Nu mai știu ceace am făcut în urmă. Am trebuit să strig: „Mama, întâi, să leșin apoi. Știu doar atât că mi-am regăsit cunoștința în pat cu mama la căpătâi.

„Am crezut că am visat toate astea într'un delir groznic. Am îngânat: „Dar el, el, Gontran?... Nimeni nu mi-a răspuns... Era deci adevărat.

„N'am mai îndrăznit să-l revăd dar am cerut o smiță lungă din părul lui blond... Ia... Ia... tă-o...”

Și sărmana femeie întinse mâna-i tremurândă într'un gest des-nădăiduit.

Apoi își șterse ochii de multe ori și reluă:

„N'am vrut să mă mai căsătoresc... Și... am rămas mereu văduvă... văduva acestui copil de treisprezece ani!”

Apoi își lăsa capul în jos și plânse prelung, lacrimi amare.

Și cum toată lumea se ducea acum să se culce, n vânzător gra-căruia îi răpise toată liniștea, șopti la urechea vecinului său:

— E o curată nenorocire să fi sentimental în halul acesta...

Trad. de Constantina A. I. Ghica

SCRISOARE

*Eu nu știu care-ar fi cuvântul
Mai dulce, de'nțeles mai plin,
Să poarte'n el iubirea toată
Ce numai tie ți-o închin!...*

*Și nu știu dacă'n taina nopții
Când visurile aurii
Se tes peste-obosite ploape,
Pe-aripi de dor, la mine vii!*

*Dar știu atât că fără tine
O clipă n'aș putea să fiu; —
Aceasta doar o știu, iubito,
Și par'că nici n'aș vrea s'o știu.*

G. Niculescu-Nevazi

Pentru ori-ce reclamații sau schimbări de adrese, d-nii abonați sunt rugați a adresa și una din benzile cu care primesc ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiile vor fi rezolvate.

Noutăți teatrale și artistice

Spectacolele de vară.—Noaa companie de operă comică ori de operă, de la Blanduzia.—Elemente și repertoriu.

De o varietate puțin obișnuită spectacolele acestui sezon, în cea mai mare parte oferite de teatrele de vară, au putut nu numai să satisfacă cerințele publicului, dar să și releveze, uneori, adevărate temperamente de artiști.

față de repertoriul operetei — cârnăfărie — caffè concert vienez! Debutul noii trupe l'a alcătuit „De-ași fi rege” de Adam, în care s'au putut aprecia deopotrivă, calitățile unor voci și temperamente de cântăreți ca tenorul Stănescu-

pană acum la noi; e cel puțin la același nivel artistic cu „Tar și teslar” de Lovtzing, dat acum patru ani de „Trupa Bărcănescu” și cu același minunat partener Niculescu-Bassu.

În „Stradela” pe lângă elemente ca Niculescu-Basu, și distinsa soprană lirică Margareta Rădulescu, atât de apreciată și în stagiunea de operă română dela Teatrul Liric, au putut fi pretuite și calitățile alese vocale ale tenorului dramatic Rabega, un element

Nu putu trece cu vederea și o unică încercare de a da o parolă din repertoriul italian, încercare ce s'a bucurat de un strălucit succes, grație omogenității de ansambluri cu care s'au cântat „Cavalerii” lui Mascagni și „Pagliacci” Lamcaralle, cea dintâi cu vocea mereu tânără a tenorului Băjenaru, decanul primei noastre scene și cea d'a doua cu tenorul polonez Schavdinsky, și ambele cu baritonul Aurel Costescu-Duca, un

D. Stănescu-Cerna

D.șoara Bodescu

D.șoara Margarea Rădulescu

D. I. Niculescu-Basu

Iată deci încă o utilitate a teatrelor de vară, cu atât mai mult când e vorba de elemente tinere, nedeprinse cu scena, și care pe încetul, reușesc pe asemeni scene să prinză aripi și să arate adevăratele lor însușiri.

Din acest punct de vedere teatrele de vară își implinesc menirea, dând ghes să se manifesteze

Cerna, baritonul Ghimpețeanu, basul Niculescu-Basu și apoi, o debutantă d-na Feraru, o voce de soprană dramatică, pe cât de înținsă pe atât de mlădioasă și în stare să arate minunatele-i resurse vocale în partițiile cele mai exigente.

A doua premieră a trupei, „Dragonii” lui Maillart a întărit buna reputație a trupei care se așază temeinic pe activitate, impunând încă un element nou atențiunii generale: D.șoara Bodescu, o viitoare artistă de operă comică și de operetă, ce ne amintește de Nora Marinescu, un alt element ce a ilustrat acum câți-va ani spectacolele de operetă franțuzească dela noi.

Aastă stăruință în menținerea repertoriului de operă comică și de operă franceză n'a fost întrerupt decât prin execuția magistrală a două alte opere comice vestite: „Armurierul”, vestita partitură a lui Lovtzing, atât de mult înrăurită de splendidele pagini de muzică ilariantă din „Bărbierul” lui Rossini, și „Stradella”, capodoperă de muzică scenică a lui Flotow.

Cea dintâi, dată cu concursul excelentului cântăreț și artist, baritonul Aurel Costescu-Duca, precum și cu acela al tot atât de excelentului bas Niculescu-Bassu, poate fi socotită ca cel mai bun spectacol de operă comică, dat

ridicat din clasa de cânt a maestrului Popovici-Bayreuth, — dovadă că-i vorba de încă un element de viitor, a cărui evoluție o așteptăm cu încredere.

„Clareta'n concentrare” și „M-lle Nitouche” sunt două din caii de bătaie ai trupelor de operetă franțuzească, ce ne vizitau odinioară, când nu era atmosfera noastră artistică viciată de cremviștănia de operetă vieneză.

Reprezentate cu toată verva cuvenită și mai ales bucurându-se și de însușirile de subretă ale d.șoarei Bodescu, aceste două lucrări eminentamente franțuzești, ca muzică și situații comice, au putut să reamintească bunelor reprezentări de odinioară ale acestor opere franțuzești.

Iar cei sătui până'n gât de tipic vienez al aceluiași sentimentalism de herărie, complicat cu obișnuita tentativă de încornorare, sau de adulter, adus tot pe tipic, după calapodul consorțiului Bernstein-Bernard etc... de fabricațiuni de comedii moderne, — toți cei desgustați de aceleași și aceleași valsuri și mazurci, pe lângă o inevitabilă tentativă de ilustrare coreografică a unor asemeni „perle” amicale, au avut cel puțin mângâierea câtorva spectacole de operă comică și de operetă franțuzească, reprezentate cuviincios de tânăra companie dela Blanduzia.

element de primo cartello în asemeni lucrări.

Demnă de relevat și intrarea baritonului Tămășescu, care în partea episodică a lui Silvio, în „Pagliacci”, piesă atât de interesantă, musical, a venit să se impună ca un cântăreț experimentat și în orice caz ca un element de mare strălucire.

Baritonul Tămășescu

Baritonul Costescu-Duca

elementelor tinere și formând, pe cât este cu putință, un public, tot mai numeros, amator de teatru în genere și de muzică scenică, mai ales.

Printre teatrele de vară ce s'au impus publicului, stabilindu-și o faimă incontestabilă este și o nouă companie de operă comică și de operă, ale cărei spectacole au durat toată vara și durează, încă, pe scena „Grădinei Blanduzia”.

Ca ori și ce trupă nouă, înjghebarea lirică dela „Blanduzia” a avut de luptat, la început, cu indiferența publicului, atât de evidentă când e vorba de o formație artistică, lipsită de prestigiul activității trecute.

Dar în scurtă vreme după înțele reprezentății, noua trupă lirică s'a impus simpatiei tuturor, cu atât mai mult cu cât a venit cu o inovație și disprețul desăvârșit

DE DOUĂ ZILE PLOUĂ

De două zile plouă și fără încetare
Privesc lung norii negri pe cer călătorind,
Și vântul suflă tare, ferestrele lovind,
Zburând prin văi, pe dealuri perdute 'n depărtare.

De două zile plouă și eu aștept să vină,
Cu inima străpunsă d'ai dorului fiori,
Ființa dragălaşă cu ochii zâmbitori,
Ce 'mprăștie în juru-i a dragostei lumină.

De două zile plouă și eu, stând trist în casă,
Aștept tăcut p'aceea ce încă n'a sosit,
Iar vântul mereu zboară departe spre-afințit,
Ducând cu sine gânduri ce sufletu-mi apasă.

Alexandru Săvulescu

Nu pot încheia aceste puține spuse asupra stagiunii acestea atât de bine împuse, fără să amintesc și pe maestrul care au contribuit la înfăptuirea acestor reprezentații alese — maestrul Franck și Scholter, cum și Mendelssohn, cunoscutul profesor de vioară și un excelent conducător de orchestra.

Iată deci această stagiune de vară a impus publicului noua formație lirică ale cărei reprezentații vor fi de aici încolo, prilejuri de adevărate spectacole alese de operă și operă comică pentru toți.

B. Lăutarul.

Insemnările unui pribeag

O noapte în Baragan

de D. IOV

Când am ajuns în gara Lehliu atunci poposise și trăsura. Cerul se cam burzuluiise. Incepuse, din broboada de noroi, să destrame picături mascate și reci. Se cerneau stropii peste praful șoselei, potolindu-l grozav. Gavril vizitiul, un ungur morăcănos și leneș la vorbă, struni caii, mângâindu-i abia cu sfârcul biciului. Înainte se lungea, la nesfârșit, drumul prăfuit, ciupit ca de vărsat. Nu se zărea sat, frântură de deal ori vre-un copac.

Tovarășul meu de drum, prietenul Alexandru Penescu, avea mâncărime de limbă. Incepu să-l întrebe pe Gavril:

- Da ce-au slăbit așa caii, mă?
- Păi...
- Pe la conac ce mai e, bine?
- Înă...
- Da săntămâna asta a mai ploaie pe la voi?
- No...

Plictisit de răspunsurile vizitiului pe cari parcă i le trăgea cu cârligul, prietenul meu tăcu. Ploaia se întelise. În poclitul ridicat stropii țineau tactul trăsurii. Muzica aceasta are ceva din mângâierea unor șoapte de dragoste... Uneori vântul năpustia stropii reci sub poclit de parcă ne lovea obraji cu lapoviță.

Frigul se năspri și începurăm să ne ghemuim cât mai tare în fundul trăsurii. Prin broboada deasă a stropilor se zărea un sat. Un laz străjuește casele. Cu toată ploaia, câțiva țărani se vârașeră în apă, la pește. N'am văzut nimic însă în fundul crâșnicilor, de câte ori le-au ridicat.

Caii mergeau la pas. Întreb pe un sătean ce ducea doi cai de dârlogi: Ce sat e asta, neică? — *Ne-
hliu...*

— Da școala-i departe? — Nu mai e mult, la stânga...

Lehliu e un sat urât. Case mari, tăbluite, frumoase. Dar nu vezi alt copac decât salcâm. Și nu vezi floare sau strat de legume pe lângă casă. Locuitorii le cumpără ca și orășenii. După ce vizitez școala, o clădire impunătoare — și pe poetul Gh. Vlădescu-Albești, înlocorcm trăsura și-o pornim printre ogoarele de porumb mai nalt cât omul și tot cu câte 4-5 știuleți pe cocean.

În frunzele late bătea ploaia cue; adâncurile offau sub lungi învâluiri.

— Asta-i porumbul boerului, mă?

— No...

— Dar asta din stânga de ce-i așa buruenos?

— Păi...

Degeaba, nu-i chip să-l facem pe Gavril să vorbească.

Răpăe ploaia deasupra coșului și-un aer umed, rece, parfumat năvălește în picăt. În dreapta se vede o pădure, în stânga alta.

Pe aici păduri multe, în pălcuri-pălcuri și bălți ce țin lanț până la Dunăre. Din loc în loc zărim diguri mari, întărite cu salcâmi, pentru apărarea liniei ferate de zăpadă.

Trecem linia ferată și-o luăm la dreapta. Cele două paralele de fier — șinele — luceau în ploaie de păreau unse.

Când am ajuns la conac, la „Profira”, ploaia se mai ogoiasă. Muzica enervantă a tântarilor începuse. Aici, în Bărăgan, tântarii și păsările de vânătoare stăpănesc întinsurile. Ba sunt îndeajuns și jivine. Așa ne spune Coana Maria, proprietăreașă:

— La noi vin lupii și să uită pe geam. Zilele trecute ne-au sfârșit o oaie... De vulpi nu mai vor-

besc! Cantonarul se plânge că nu i-a mai rămas găină...

Incep să cercetez gazda. Ceea ce mă urimește este munca care s'a încuibat în această numeroasă familie. Cinei fete pentru care ziua e prea mică ca să poată isprăvi câte au de făcut. Aici nu mai sunt „domnișoare” de oraș. Au uitat că sunt și stăpâne. Munca! Ce sfânt e crezul acesta și ce merițoși sunt oamenii în sufletele cărora po-goaară!

Ploaia a încetat; printr-o spăr-tură de nor, ca zidul unei cetăți bombardate, apusul trimite săru-tarea lui de foc. Atârni de frunzele de salcâm diamante orbitoare. Căldura din casă ne trimite afară. În Bărăgan nu-i chip să stai cu ușilo înăfuri. Năvălese, roi, tântarii și muștele, mai ales noaptea, atrasi de lumina lămpii.

Afară aerul umed odihnește pe-te răcoarea asfințitului. Impreju-rul conacului gem magazii pline cu grâu. Lângă o gireadă mașina de treerat își odihnește ciolanele de fer. Colindăm prefutindenii fă-când cunoștința unei adevărate gospodării sistematice. Când s'a întunecat ajungem iarăși în fața conacului, în grădiniță. Sub ro-chiile de umbră ce le așterne sal-câmi, dorm stupii și straturile cu flori. În îmbrățișarea fagurilor vor fi adormind albinele îmbătate de mirezme...

Cerul e de-un albastru închis, curat. Parcă înadins l'a spălat ploaia, ca să rămăe limpezit, cu străluciri de safir. Nu departe se deslășesc corturile țiganilor anga-jați la muncă. Docurile uriașe ne strag. Vătavul țiganilor, Iaman-di, „hăl cu cortul tabluit” ne dă unele deslășiri. Ne-apropiem de-un cort așezat pe miriște. Înăun-tru trei, copii, dintre care unul plecau. Trebuie să fi fost bohrov; avea ochii grămădiți în fundul capului și obraji supti. Nu făcea altceva decât se vâre pae sub pi-rostriile deasupra cărora clocotea ceanul cu mămăligă. Cortul în-desat cu pae; câteva țoale ghemui-te în fund. Și credincioșii câini, singurile lor animale...

După ce vătavul Iamandi ne lă-muri rostul lor, după ce vorbi cu părere de rău despre urșii cu cari nu mai au voce să umble, aduse vorba despre tutun.

„E greu de tot de tutun, bolaru-le; nu se găsește p'atel...”

Văzând că a greșit-o, urmă: „Adică se găsește el în sat, da' nu-s bani și boierul nu ne dă pân' Dumineca”. L'am priceput. Țiganul, chiar de l'ai alege pri-mar în sat, tot țigan rămâne. Ii du câțiva gologani și plec mai departe printre corturile aliniete, ca la militărie.

Sus, pe gireada de pae adminis-tratorul Bucur ne-a pregătit cul-cușul. Nu-i somieră în lume să aibă meliciunea unor pae abia trcerate!.. Și mirosul de grâu!.. Și mirezmele ce le aduce vântul din largul Bărăganului!.. Deasupra uriașă umbrelă albastră a cerului, pictată cu aur. Mă urc în vârful girezii și mă uit. Cât prind ochii, șes nesfârșit. Ogoarele cu porumb se deslășesc ca niște stoffe de ve-lur; auritele miriști îmbrățișează clăile cu snopii grei. Câte-o pădu-rica întâlnești, ca o cază. Ard fo-curi departe. În inima Bărăganu-lui. Alte focuri la „Cazacu” inco-lăcesc limbi de aur. S'aude un hu-ruit puternic, apoi un găfâit de mașină și doi ochi injectați de sânge se văd apropiindu-se. Trece trenul... se pierde în adâncul de-șertului. — neobosit călător.

La corturi s'au potolit focurile:

ceva din liniștea morții a coborît pretutindenea. Rar s'au de, în o-col, clinchete de clopot: cling, cling!.. Doarme conacul, se odih-nește patoza sătulă de snopii în-ghițiți o zi întreagă, doarme ma-șina ce ne-a dat gireada pe care ne odihnim. Doar greerii se întrec, care pe care. Și ce plăcută e mu-zica lor! Cri-cri... cri-cri... ca ne-numărate roți de ceasornic. Cântă sub noi, în pae, alături aproape... altarul lor în care slujesc e pretu-tindenii... Ca un bătăit de drămbă le înterupe tântarii monotonul concert. S'a deșteptat un vânt pu-ternic; și ce n'fiorător oftează sal-câmi!..

Scot grozave gemete de răniți, oftări de oameni bolnavi ce se mis-tuesc în largul fără margini. Și totul, deodată, s'a transformat în-tr'un cimitir în care se rog sal-câmi și în care corturile țigănești par morminte fără crucl...

Iată și jumătatea de lună!!! A crescui din pământ și acum alu-necă pe cristalul bolții. Sub argin-tul ei se ngrop stelele firave. Veș-nicul amoretat, luceafărul ti ține urma. Plase de argint se urzesc în zare și le flutură vântul ca pe niște albe năfrâmi.

E târziu. Cel din urmă tren, de mezul nopții, a trecut de mult. Somnul mi-a fugit cu el, departe. Și cum privesc așa, ametit de vra-ja ce-o răsuflă Bărăganul, zăresc o umbră tărându-se printre cortu-rile țigănești. Nu după mult timp, din dosul altui cort, se desprinde ca o fantomă.

Nu știu de ce mi-a răsărit în minte chipul flăcăului bolnav, cu ochii grămădiți în fundul capului. Doezia ținutului și farmecul nopții urzi numai decât o idilă...

O, dragostea care nmiște pute-rile, o dragostea ce-așterne balsam-ul în sufletele bolnave...

Ea pogorise în cimitirul în care se rugau salcâmi, pogorise să îm-părțășească un suflet bolnav, să-dind nădejdi de viață și fericire...

Bărbații blonzi și brun

Când stimatele cititoare vor ve-dea acest titlu, primul lor gând, de sigur va fi: Aha! Dar ele se înșală, căci de data aceasta nu este vorba despre ele, ci despre bărbați.

Dar totuși tema aceasta nu este fără valoare, și dacă cele ce ur-mează nu vor fi suficiente, ne referim la tratatul scriitorului ger-man Otto Hauser: Psihologia asu-pra blonzilor și a brunilor publi-cat într-o revistă politico-antropo-logică din Berlin.

Din acest tratat reese mai întâi că bărbații blonzi în tinerețea lor încep să iubească mai târziu, de-cât cei brun.

Din aceasta autorul trage con-cluzia că dezvoltarea mai îmbelșu-gată a facultăților spirituale este o condițiune a blonzilor.

Despre cei brunii din contra, scriitorul francez citat de autor, Lebouge dă următorul certificat: Dacă bărbatul brun este inteli-gent, atunci el se mărginește a-și coordona ideile, el însuși însă nu produce nici una. Dacă el este pacinic, este fiindcă îi lipsește cu-rajul temerar, nu însă și pofta după bunul deaproapelui său. Dacă el este muncitor, atunci el crează mai puțin ca bărbatul blond și un lucru de mai puțină valoare. Dacă el este econom, este fiindcă el se teme că nu-și va recăștiga banii, pe cari posibil că i-ar putea pierde; economia sa dovedește că el este conștient de re-lativa sa capabilitate de a câștiga. Astfel glăsuște francezul La-bouge.

Otto Hauser este de părere că din cultivarea mai puternică a spiritului și prin urmare și a ca-

racterului rezultă că blonzii în-zestrați cu talent sunt cu mult mai mult înclinați spre cele extre-me, decât brunetii talentați, a că-ror vioiciune proverbială este cu-rat exterioară. Ca pildă pentru tendința pe lucrurile extraordinar care viețuește în fiecare bărbat blond înzestrat cu talent. Otto Hauser citează următoarele per-sonajii istorice cari au fost bărbați blonzi: Alexandru cel mare Oc-tavian August, Carol cel mare, Frideric Barbarosa, Gustav Adolf, Frideric cel mare, Napoleon Bo-naparte, împăratul Nero și Cesare Borgia.

Despre bărbații brunetii talen-tați autorul spune că ei au am-bițiune, vor să ajungă ceva, la titluri, funcțiuni înalte, bani. De-spre bărbații blonzi talentați au-torul este de părere că ei visează talent cari trec cu mult peste li-mită. Aeolo unde nu există satis-facțiune pentru bărbatul blond el voește numai una, aceea pentru ca să nu găsească viața insupor-tabilă: libertate pentru persona-litatea sa. Bărbații brunetii, după părerea autorului, năzuiesc, să se distingă; ei sunt ariviști, și foarte mult ocupați. Bărbații blonzi se pricepe însă mai bine la bonton.

Foarte remarcabilă este caract-eristica în privința artei. În ar-tă, ice Hauser, cel brun este cel mai defăimat bărbat de astăzi.

Brunul adună și înregistrează orice știre din gazetă, unde este tipărit numele său, cel blond știe prea bine, ceace voește și poate să fie nevoit să consulte pă-rerile contemporanilor săi din pre-tele cari întâmplător îi cad în-să; el adică aruncă la coș criti-cele cari întâmplător îi cad în-mână, ori că le-a citit, ori că nu.

În știință se pricepe tot astfel, căci bărbații brunii sunt coriștiți de ceea ce lucrează blonzii din contra sunt imitator.

În comunicațiune, ice autorul, bărbații brunii sunt mai ușor de întrevăzut și de câștigat dar nu merită atâta osteneală; bărbatul blond primește greoi și adeseori cu repulsiune, dar el prelucrează și aceea ce-i provoacă repulsiu-ne.

Bărbatul brun, este bun la i-nimă, el este altruist, dar când se afla cineva în jenă de bani să nu se ducă la el ca să ceară împrumut. În îmbrăcăminte bărba-tul brun este Giger cel blond din contra se poartă plăcut chiar și a-tunci când este străin în socie-tate.

Bărbatul brun desprețuește for-mele, pentru cei blonzi ele sunt o simplă convențiune, lui îi face plăcere de a le stăpani sau să le vadă numai stăpanite.

Constatarea lui Hauser se referă firește asupra bărbaților cari au fost odinioară blonzi, chiar atunci când cu anii se a-propie de culoarea brună; căci aceeași pauză de metamorfoză este numai exterioară, lumea în-ternă, măreșmul, rămâne în sânul lor, același ca și mai în-ainte

Cornel Scurtu

A apărut
IERUSALIM

DE
V. MESTUGEAN

Descrierea coniectă a orașului
sfânt și împrejurimilor, cu nune-
roase ilustrații, pe hârtie velină.

Prețul 1.50

La librării, depozite principale
de ziare și la Administrația ziaru-
lui „Universul”.

Încă cinci minute!

de HENRY LAVEDAN

(Vara, patru ore dimineața o celulă la Roguete. Directorul închisoarei, judecătorul de instrucție, comisarul de poliție, un duhovnic, au intrat, neîndrăznind să facă prea mult zgomot, și câte-și patru stau înaintea patului în care doarme greu, condamnatul Marius).

Directorul închisoarei, către ceilalți, Haide, trebuie.

Duhovnicul, atingând ușor cu umărul pe osândit. — Dragă prietene...

Directorul închisoarei. — Marius...

Marius, adormit încă. — Ei!

Directorul închisoarei. — Noi suntem.

Marius. — Ah! D-voastră!

Directorul închisoarei. — Da.

Duhovnicul. — Curaj.

Directorul închisoarei. — Apelul d-tale a fost respins.

Judecătorul de instrucție. — A sosit momentul să ne arăți că ești hărbat.

Duhovnicul. — Gândește-te la domnui.

Directorul închisoarei. — Și școală-te.

Duhovnicul. — Dorești ceva?

Marius. — Cum să nu doresc.

Directorul închisoarei. — Spune și ti se va da.

Marius. — Ei bine așa e...

Directorul închisoarei. — Vorbește.

Marius. — Să dorm încă cinci minute.

Directorul închisoarei. — E cu neputință.

Judecătorul. — Din nefericire.

Directorul închisoarei. — A sosit ora...

Marius. — Mă refuzați?

Judecătorul de instrucție. Nu tein.

Comisarul. — Haide școală-te. (Marius se școală și începe să se îmbrace).

Judecătorul. — Ai comis o crimă mare...

Duhovnicul. — care îți va fi iertată.

Judecătorul. — Dacă știi să mori frumos.

Marius. — Voiu ști, dar...

Directorul închisoarei. — Voiești să te ajutăm.

Marius. — Nu! Dar ori și cum puteați să-mi acordați încă cinci minute. — Nu, zău.

Directorul închisoarei. — Hei să ne grăbim.

Duhovnicul. — Ți-e foame.

Marius. — Nu, mi-ai luat toată pofta de mâncare.

Duhovnicul. — Poate ți-e sete?

Marius. — Da.

Duhovnicul întinzându-i un paharel. — Poftim.

Marius. — Ce e?

Duhovnicul. — Rom.

Marius. — Nu, mulțumesc nu îmi place. O! cât de mult aș fi dorit să mai dorm încă cinci minute.

Judecătorul. — Nu te mai gândi la asta.

Marius. — Cinci minute! Nu era cine știe ce lucru imposibil. Dar n'am avut nici odată noroc. Nu prea ne avem bine patul și cu mine. N'am putut dormi nici odată atâta cât voiam și când eram mic și mai târziu.

Vecinic am dormit fie sub un pod sau pe o bancă și asta pe orice timp. Ah! știu că nu m'au costat multe parole cearceafurile.

Judecătorul. — N'ai nici o comunicare de făcut?

Marius. — Cui?

Directorul închisoarei. — Justiției.

Școala pregătitoare de viitori ostași din comuna Moldoveni.

SCRISOARE

Un vis, când se 'mplinește, moare!...
Să nu m'aștepti, căci nu mai viu...
...Prietene, ce mult mă doare
Că trebuie așa să-ți scriu...

Dar vezi, prea mi-ai turnat în suflet
Fiori de dragoste nebună
Și prea mi-e dor, — din clipa-aceia —
De seri de vrajă, seri cu lună...

Nelămuritul gând de-alt'dată
Se 'nfiripează hotărît
Și știu ce vreau — și mă cutremur
Că pot să te iubesc atât...

Nu... Visul trebuie să crească
Frumos ca 'n basmele din vremi
Deși te-aș vrea mereu alături
Eu nu mai viu, să nu mă chemi!...

Păstra-voi amintirei tale
Și azi, și mâini și ori și când
Prinosul dragostei senine
Ce mi-ai sădit, ca'n vraje 'n gând...

Tu ai fost soarele ce 'n raza-i
Puternică a luminat
Zădărnicia vieții mele
Și un suflet neînțeles ciudat.

Gabriella I. Anastasia-Vuculescu

Brezoaia-Dâmbovița.

Marius. — Am spus tot ceea ce aveam de spus.

Duhovnicul. — Te căești de crimă pe care ai săvârșit-o?

Marius. — La drept vorbind da. Am omorât pe nevasta librarului din Autenil și regret. Puteam să îi luăm banii și fără să o omorăm. Însfârșit nu sunt singurul vinovat.

Judecătorul. — Și?

Marius. — Firește că nu sunt singurul vinovat. Armand m'a îndemnat. El a avut ideea asta care m'a înebunit. El m'a îndemnat să fac vărsare de sânge... Dar, mii de draci, îmi închipui că el n'a fost grațiat și că a fost deasemenea osândit la moarte ca și mine. Nu? spune-ți nimic. Care va să zică el a fost grațiat. Ah! tâlhărul

(Marius e legat).

Directorul închisoarei. — Și acum destul. Să mergem.

Marius. — Să mergem. Și el doarme la ora asta. Ah! ce ticălos și omul acesta. Și eu care ceream încă cinci minute de odihnă bună... Ah! părinte ce să-ți mai spun: desigur nu există D-zeu.

Duhovnicul. — Ba da, dragul meu, există și ai să-l vezi.

Directorul închisoarei către Marius. — Vrei să te sprijinim.

Marius. — Nu, mă atingeți.

(Toaleta s'a sfârșit. Prizonierul e dus afară. Călăul merge înainte. Porțile închisoarei se deschid la trecerea cortegiului. Marius e galben. Înaintează cu greu sprijinit de umărul duhovnicului și mecanicește nu repetă decât ace-

ste două cuvinte, expresia incoherentă a ultimei lui cugetări:

— Cinci minute. Nici chiar cinci minute!

Cortegiul a ajuns în fața ghilotinei. Simte pe buze, un crucifix rece de metal și două brațe vânjoase care îl ridică. Moare în sfârșit...

În urmă se deșteaptă. Primul lucru pe care îl văd ochii lui acum, e un câmp plin cu ierburi mirositoare. Țazele soarelui ce răsară străbat frunzișul des al copacilor dela Bois de Boulogne.

Deschide ochii și zărește pe prietenul său Armand surzând. Atunci lovește pământul cu mâinile și scoate un suspin adânc de bucurie.

Armand. — Ah! dar ce ai?

Marius. — Nimic.

Armand. — De unde vii?

Marius. — De departe.

Armand. — Tipai strașnic.

Marius. — Aveam și de ce.

Armand. — Ia te uită ce vreme

frumoasă e afară. Nu ți se pare oare că toată firea e în sărbătoare?

Marius. — Da, e adevărat. Păsările căută...

Armand. — Asta înseamnă noroc. Atunci tot pentru diseară a rămas hotărâtă afacerea dela autanul?

Marius. — Nevasta librarului de-acolo?

Armand. — Da. Diseară ti facem o vizită.

Marius. — Nu.

Armand. — Glumești?

Marius. — Nu! Dar nu vreau cu nici un preț în astă seară.

Armand. — Atunci când?

Marius. — Nu știu... mai târziu.

Armand. — Sau nici odată.

Marius. — Sau nici odată. Cum vrei.

Armand. — Fricosule! Dar eri ai primit cu multă plăcere. Ași fi curios să știu care sunt cauzele care te îndeamnă, să refuzi un lucru pe care îl primiseși eri. Mai spune-mi una măcar.

Marius. — Am visat ceva urât. Și apoi lasă-mă în pace, vreau să mai dorm încă puțin.

Armand. — Mult?

Marius. — Cinci minute. Numai cinci minute. (Se întoarce).

Pământul se distruge de DADY VASILIAȘ

Totul e în mișcare, totul se transformă.

Aceasta e lege fatală a vieții pe pământ și de pe alte plante dacă și acolo vor fi fost condițiuni analoge de aer, apă și lumină. Așa că nimic din ce vedem noi azi, ca având o culoare, o formă, un contur deosebit, fie cât privește ființele, fie cât privește lucrurile peste jumătate sau chiar un secol întreg, ceiace ne desfată ochii, ne atâță curiozitatea sau ne cădea numai sub simțuri, va avea alt aspect, alte contururi; Multe lucruri nu vor exista, multe ființe se vor transforma, multe insule vor dispărea, golfuri noi vor apărea. Și omul se transformă. Suntem azi alții de ce-am fost ieri. Nimic aproape din ce ne compunea acum un an, nu se află acum în noi. Și aceasta, dacă ne privim cu ochiul fiziologistului care știe că până și în ultima celulă a degetului celui mic s'au făcut atâtea schimbări în constituția ei, că azi e alta de ce-a fost, numai că forma, calpodul e același.

Aceasta e atât de adevărat, că un avocat a dovedit foarte sincer că un individ — care furase cu un an mai înainte de a fi prins, — ar fi altul cel adus înaintea instanței judecătorești, că adică deși seamănă, dar științificește e altul.

Aspectul pământului pe suprafața sa, precum și în constituția coajei sale s'a schimbat atâtea, că un geograf din evul mediu n'ar pricepe sau mai bine n'ar da crezământ, hărților noastre geografice.

Au dispărut continentele „Atlantis” și „Lemuria” primul ocupat azi de întinsul apelor oceanului atlantic, cel de la doilea de apele oceanului Indian. Câte ținuturi noi însă nu s'au descoperit?

Câte nu au răsărit în loc? Câte nu vor mai dispărea?

Orizontul geografic s'a lăsat imens de mult. Nu mai vorbesc de descoperirea Americii care e lucru vechi, dar descoperirile de ținuturi din regiunile ambilor poli, măresc zilnic cunoștințele noastre asupra uscatului planetei noastre.

Paralel însă cu descoperirea de noi ținuturi, la poli, în Africa și Australia, a mers și exploatarea crescândă a bogățiilor pământului. La aceasta a mai contribuit și organizația socială a oamenilor fiecă ea a fost cauză, fie efect.

Omul primitiv se mulțumea cu puțin, alerga după hrană, vâna singur animalele din a căror carne se hrănea și din a căror piei își făcea îmbrăcămintea. Evul antic cu castele pretești, ca și evul mediu cu cavalerii săi avea mai multe nevoi. Nobilul lăsa pe castelana acasă și șerbii munceau pământul. Apare burghezia harnică care pune în lucru produsele pământului în chip mai larg.

În viața modernă cu multiplele ei forme prin mașinismul atât de dezvoltat și necesități atât de variu, va face comerțul internațional în anul 1789 devine în anul 1900 la suma de 90 de miliarde de lei.

Argintul a crescut în 50 de ani la 454% ca producție ceea ce a adus o scădere a pretului la 42% și primejdia e de a dispărea ca metal monetar de pe listele de cote ale burselor europene și americane.

Din pământ s'a scos decând fierul a devenit metal uzual, atâtea cantități, că ai face munți ca Cealblăul și poate nu s'ar întrevedea viitorul industriei într'un alt metal; Alumiuniul, apoi atunci ar fi un viitor cam negru pentru industrie.

S'au scos pentru încălzire și conducerea mașinilor cantități co-

losale de cărbuni. Aceste enorme mormane de cărbuni, au făcut ca orașele să se mărească iar din idilicele locuri unde oile pășteau în tihnă, azi s'au făcut locuri unde se depun resturi de cărbuni.

Apele râurilor de o limpezime de cristal, azi sunt negre ca cerneala iar albastrul cer e negru de fum.

Statistica dovedește că s'au scos din mine în anul 1800 abia 10 milioane tone de cărbuni, iar azi mai mult de 100 milioane tone. Temerea cea mare, după ingi-

nerii chimisti e că această bogăție a pământului să nu se sfârșească peste 500 de ani prefăcându-se tot cărbunele care se află la suprafața și în adâncimea scoarței, în fum.

Aceiași soartă o va avea petrolul, care cunoscut abia ca medicament și vândut cu gramul în spîșerii, a devenit de un uzagiu imens.

Dela anul 1850 când s'a săpat primul puț de petrol până azi s'a scos din scoata pământului atâtea petrol că ar putea fi umplută

Marea Neagră și când ne gândim că numai în Pensilvania, România și Caucaz, se găsește până acum, ne punem întrebarea: Oare nu se va sfârși odată stocul de petrol înmagazinat în subteranele pământului?

Cu bogățiile în lemn, aceleași lucruri s'a întâmplat. Despăduririle se fac pe o scară întinsă. Și cu toate că după arta silviculturii multe păduri renasc acolo unde cu 20—30 ani s'a fereștruit sau tăiat e totuși o scădere în cantitatea de lemnării de pe pământ. Unde s'au dus aceste lemne? S'au prefăcut în fum.

Ba chiar multe specimene din domeniul botanice au dispărut.

Așa că azi se găsesc numai în atlasurile de botanică.

Chiar acum, nu de mult, s'au format în Elveția și Austria societăți pentru protejarea Edeleveissului (floarea reginei). Aceasta denotă că tindea să dispară. Cine nu știe că Elefantul alb e azi o raritate. El care e o podoabă a regului animal prin inteligența și puterea lui. Il vânează oamenii să se folosească de dinții lui (ivoriu) din care să facă — alii crede cine știe ce lucruri utile. Se fac din ivoriu, bile de biliard, zauri, sau jucării pentru copii. Bourul (bizonul) rățacia în cirezi prin Rusia și America, azi poate mai sunt unul sau doi în vre-o grădă zoologică sau oasele de hour montate la ore-n muzeu.

Balena care popula oceanul Atlantic și se pescuia chiar pe tărutul Franței azi abia prin mărișoare se găsesc de mână.

Ravagiile asupra bogățiilor naturale ale pământului e complexă cu pieirea de specii etnice, grație pieirei încete și istorice așa cum s'a întâmplat cu Sirienii, Amaleciti, Babilonenii, ci grație rapacității rasei umane în special celei europenești.

Au pierit pieile roșii din America. Azi, când și când se aude că dn stăpânitorii de odinioară a Americilor se mai află câte un grupuleț ascuns în ver-un întineric de pădure, fugind de Europeni.

Maurii sunt un popor care știm că au existat dar azi, unde e vre-un reprezentant de ai lor?

Populații din Argentina cu caractere etnice aparte, au pierit din cauza tendinței de exterminare din partea Spaniolilor asupra populațiilor indigene. Se vindeau haine de spital cu boli infecțioase în schimbul aurului și pietrelor prețioase. O epidemie de variolă introdusă prin halaturi spitalicești a distrus peste 500 mii de oameni... Dar risipa bogățiilor pământului nu s'a oprit aici; s'a exploatat și atmosfera. Aceasta din cauză că suprafața pământului arabil se micșorează din zi în zi, cantitatea de grâu consumată de locuitorii pământului crește pe fiecare individ cu un procent crescând. Recoltele se soldează, cu deficit, în milioane de hectolitri de grâu produs căci pământul e sărac în azot. Pentru a înlocui nitratale de care are nevoie pământul se scoate parte din guano, parte din bălgare de animale, parte din azotul din aer.

S'a calculat că peste vre-o 15 ani vor trebui 12 milioane de tone de nitrate pentru ca câmpiile să poată produce grâu necesar populației de 1 miliard de oameni cât sunt pe pământ.

S'au făcut la cascada Niagara (America) uzina conduse de puterea căderii apei pentru extragerea azotului din aer. Toate aceste date ne conduc la ideea că până la un cataclism care va distruge în cine știe ce depărtat viitor pământul, el se sfârșește și așa, pierzând din frumusețea sa, din bogăția sa și mai ales din hrană care o aduce oamenilor.

Dar cu toate că în societatea oamenilor dreptul de a trăi e pu-

SPECTRELE MORTILOR

Ei vin și se nșiră și groaznic hulesc

Și munții se clatină groaznic.

Se-asează pe creste și nșesuri privesc,

Cum șesurile în soare, cu grâne scîlipesc,

Stînd par'că gătite praznic.

Și ochii, s'aruncă privind cu nesat,

Și ochii le scapără ură.

Și n' spaimă grozavă, ei braț, lângă braț,

Se n' deasă, ca cei ce surprinși într'un lat.

Zadarnic, mai ca'o spărtură.

Căci negre prăpăstii, se n'tind fără fund,

În față-le acuma și n' spate;

Iar morții, s'adună mereu, și pătrund

Pe vârful ce n'tr'una se face mai scund.

Și geme din băerile-i toate.

Și vin... și se n' deasă... și n'tr'una sosesc

Și valea vueste într'una,

Copacii prin codrii sinistru trosnesc

Și clocotul crește... și spaimetele cresc

Și groaznică crește furtuna.

Dar iată că freamăt străbate prelung

Imensul noroi de schelete

Și cei de pe urmă sunt gata și-ajung

Pe cei dinainte sosiți, și i străpuny

În două, pe taberi și cete.

Ici sunt cei ce-acasă rămași au pierit,

Cât fuse războiul, de foame;

Dincolo cei care, n'armași au pornit

Să moară apărându-și pământul iubit

Și azi, prefăcuți în fanteame.

O parte, se uită la grâne urlând,

Și n'alță jelanii prin aer.

Cealaltă, pierită n' război, cercetând

În zare ajutorul, dar și ea plîngând,

Și-umplând tot vazduhul de vaer:

„Voi care, ne spuneți, într'una, că frați

Ne sunteți — dar numai cu zisul,

Voi care, flămânzi, să pierim ne lăsați,

Și mâna sgârcită, v'o țineți și stați,

În pace, torcându-vă visul,

„Nu credeți, c'Ardealul, vreodată la voi,

Veni-va el singur, de-a gata.

De vreți întregire, porniți la război,

Și sângele curgă, cum curse din noi,

Și-atuncia vedeave-ți răsplata”.

Ei zic — și sinistru, din oase sunând,

Pornea hohotînd ca nebunii...

Și n' albe șireaguri, prin văi coborînd.

Cu ochii la șesuri într'una cătînd,

Se n'dreaptă spre noaptea genunii...

Ion Scaenaru

ința de a trăi și la banchetul naturei nu e iacăm pentru col ce nu știe a viola cu forța pâinea de toate zilele, să sperăm totuși că pe de-o parte știința va realiza progrese care să umple lipsurile rezultate dintr-o exploatare aproa-

pe neumană bogățiilor pământului, iar progresul moral va aduce o indulgență asupra nevoișilor, căroră parcă li se ordonă să plece din societate, căci s'au născut într-o lume deja posedată...

CAMPANIA DIN 1913

A I-ului Divizion din Regim. 5 Roșiori

de C. CIOCAZAN

— URMARE —

După o zi de pat scăpând și de congestia bazei plămânului drept am fost la Tecuci și la înapoiere am întâlnit în tren pe d. Negro-ponte care-mi istorisea cum din 215 vaci, i s'au rechiziționat 200 fără a voi să ia și viteii care erau expuși morții, precum și modul barbar cum se făcuse rechiziționarea averei celor plecați la mobilizare și teama nemulțumirilor ce se vor produce. Aceste fapte m'au îndrităit a scrie articolul din „Universul” de la 26 August 1913 după demobilizare, când pe lângă expropriere și votul universal, ceream legi contra funcționarilor necinstiți și propuneam cum să se facă plățile bonurilor de rechiziție.

În acest drum am încrucișat trenurile demobilizaților.

Erau aceiași Aceiaș veselie ca la plecarea, cea ce m'a mirat când am auzit la înapoierea mea acasă, de suferințele lor. Aceiaș regulă a direcții căilor ferale române ca la mobilizare. Erau trenuri lungi și multe, pentru că se luase măsură laudabilă de a se transporta și vitele cu trenu.

În București în ajunul împlinirii celor 4 zile, am văzut traseul noii frontarii. Am plecat spre Turtucaia prin Oltenița, însă înbarcându-mă eu și d-nul comandant al regimentului la Gara de Nord, astfel că spre a ajunge la gara Obor, am înconjurat Bucureștii spre est, parte ocupată aproape peste tot de fabrici mai toate pentru fabricarea materealelor de construcțiuni, fabrici care cadrează foarte urât cu construcțiunile, joase, vechi și aproape în ruină din mahalaua Oborului. Lângă lacul Florescu se văd, bine conservate, ruinele unei biserici care mi se spunea a fi fost dărămată de turci la 1821.

Ajunși la Turtucaia la 6 August, găsim cartierul diviziei plecat la Ostrov și d-nul general Istrate ne comunică că s'a dat ordin de demobilizare, iar că eu va trebui să fac carantina la Tecuci, cea ce nu-mi convenea.

Am preferat să însoțesc pe d-nul lt. col. Herescu la Dobrici după ce se oprea la Akandânlar unde era divizionul căruia eram atașat. Trecând prin Uzundze-Orman, Tatar Atmadza am rămas noaptea la Hasköy găsduiți de preotul satului a cărui casă, cu pardoseala de blăni, era foarte bună. Preotul tânăr ne explica prin tâlmăci, că drept leafă are 50 lei lunar, dar din plățile dela botez, moarte, cununie etc. îi vine lunar 250 la 300 lei. În localitățile prin care am trecut, am găsit mai multe mori cu aburi și lângă Hasköy moara avea 2 etaje, cu 80 cai putere, putând fabrica diferite calități de făină, pe lângă măcinatul locuitorilor. Tocmai când soseam noi, jandarmii noștri făceau cercetare asupra unor bătaii. Turcii supărați că bulgarii le luau rândul la moară și tari prin pierderea autorității bulgarilor le a dat o strajnică bătaie ca pe tot locul unde se afla că nu mai e stăpân Bulgar. La Tatar-Admdja am găsit un turc tânăr „Tetec” din Cerna-

Vodă care venind la rude, rămă-

sese cioban și care ne spunea că dacă nu intram noi Vineri 28 Iunie, înainte de prânz în Silistra, s'ar fi trimis contra sărbilor 7 până la 800 de turci dela 18 la 50 de ani.

Cum însă au aflat prin fuga ofițerilor de jandarmi și a jandarmilor, nimeni nu s'a mai dus.

Ajunși la Akandânlar unde d-nul lt. col. Bălăceanu făcuse ordine, luase măsuri ca firmele să fie scrise în românește și curățenia era exemplară, am găsit că demobilizarea fusese dată pe ziua de 31 Iulie de și venise la 3 August, chestiune de economie pentru a nu se plăti solda de campanie pe August.

Plecând spre Dobrici și pentru a nu rătăci drumu am ocolit spre Artatlar ținând astfel șoseaua care dela Artatlar spre Dobrici scobora în o vale înconjurată de stânci, care formează ca și dela Mundzilal spre Zavet un splendid amfiteatru.

Cea ce însă am remarcat, începând după plecarea din Akandânlar până pe lângă Dobrici, e că pământul e puțin mai fertil și mult mai relucrat, parte acoperit de păduri care nu au putut, după tăiere a crește, pentru că vitele pășunau în ele și chiar caprele, cea ce era obiceiul cum ne spunea o moacă la Vadzdarimak unde venise de vr'o 27 de ani. Tot ea ne spunea că bulgarii nu cred că să rămânem, ci c'am venit doar să-i ștergem. De aci dela Hadzdarimak șoseaua nu mai e împietrită de cât pe alocurea, fără însă a fi dată circulației, dar armata pusese indicator la întortochiatele drumuri, așa că nu ne mai foloseam de greșită hartă ce aveam și nu ne-a fost greu să ajungem la Kurtbunar unde am petrecut noaptea.

Aci am găsit bivacuat batalionul 9 vânători comandat de d-nul col. Nedeianu, azi colonel la a cărui popotă ne am ospătat.

Kurtbunar

Este un târguleț. Are câteva case frumoase, construcțiuni moderne, chiar cu 2 etaje.

În una care odinioară era ocupată de o bncă, se dedese d-lui lt. col. Nedeianu o cameră în care își așezase patul de campanie, cea ce denotă buna purtare a armatei cu locuitorii, cărora nici mobilierul nu le cerea de și era ocupatori.

Proprietara acelei case, văduvă, spunea într-o perfectă românească că-și va crește copii la Sofia. Nu vrea ea să-și vadă copii Români. Noi am fost încartierăți de d-nul căpitan Velescu, Craiovean, în o casă din nou clădită în care se instalase d-sa.

Atmosfera care de vr'o 2 zile era greoaie a fost temperată de o ploaie torrențială prin care se îngreuna puțin drumu prin pădurile mărunte, care prin acea parte, ocupă mari întinderi de pământ.

Lângă Konak Kujudzuk găsim iar o moară mare, iar la Kara Pelit o companie de pionieri comandată de ofițeri de rezervă, ingineri, ocupați cu completarea șoselei Dobrici-Silistra.

În fine am continuat drumul cu căruța Regimentului până dincolo de Kara Murat, după care, încăleicând am intrat în Dobrici-Bazardzik mergând direct la cazarma ocupată de divizionul comandat de d-l Maior Popp, unde după o sumră inspecție făcută de d. Iordan Kiselecob, bancher, care ca mulți bulgari, era rănit tot la mână. Citeam de ună zi explicarea acestor răni: Culcarea pe pământ și ridicarea mâinii stângi în sus, care fiind lovită omul era scos din rânduri.

Nu știu ce să cred dar prea am găsit mulți răniți în mâna stângă.

Dobrici-Bazardzik

Venind fie din spre Silistra, fie din spre Balcic, sau Varna privește e frumoasă, pentru că fiind așezat în vale, de odată se descoperă ochiului, altfel ca construcție nu impune deși are câteva case stil secesion.

Primăria frumoasă, gara ca exterior drăguță, dar nelocuibilă cum spunea d-l col. Toplicescu, din cauza insectelor. Cazarma ocupată de divizionul 2 al regimentului 5 roșiori în aproape ruină, grajdurile din timpul turcilor, cu quasi etaje.

Hotelul comercial unde descinseam întâi, lasă mult de dorit ca orice han bulgăresc. Restaurante și cafenele destule, multe magazine și în special vr'o 2 străde numai cu încălțăminte dela opincă și pantof turcesc și până la ghete moderne. Stradele madacamisate bine, caldarâmul însă mizerabil. O moară a fostului prim-ministru bulgar Danef care trebuie să fim foarte recunoscători ca și M. S. Tarului Ferdinand, altfel rămâneam numai cu Silistra pentru care poate mai plăteam vr'o 5 milioane pentru răsucumpărări. O fabrică de țiglarie, cinematografe printre care, pentru unul se făcea o clădire nouă, proprie.

Scoala divizionară, pepinieră, în fine un oraș lipsit de viață din cauza izolării lui și unde administrația ar putea face ceva folositor.

Profitând de prezența d-lui Lt. Col. de Stat Major Stavarache care fiind cu automobilul mi-a promis a mă lua a doua zi la Constanța, am fost cu o trăsură pe o bună șosea la Balcic, distanță de vr'o 32 de klm. Cum sui coasta pentru a eși din Dobrici care e în vale (trebuie să sui în orice direcțiune pleci) am dat de un monument rusesc din timpul războiului din 1878, iar terenul continua a fi foarte fertil ca și acela ce văzusem până la Akandânlar.

În drum spre Balcic am făcut cunoștință cu Iacob Zecheria Ibrahim, absolvent al Seminarului musulman din Mequidia, care călătorind într-o căruță, a preferat a călători în trăsură cu mine.

D-sa mi spunea cum Hoge din Medjidia a început să-și ducă nevasta în societate, cum e tendința a se ridica femeea turcă din sclavia de până acum, așa că cecece susține d-l Lt. Col. Bălăceanu de a se trimete fete și băieți de musulmani la școale, s'ar putea ușor executa cu ajutorul preotului musulman. Tot seminaristul mi-a explicat cele cincii rugăciuni pe zi în timpul ramazanului în care erau și în care rugăciuni se face multă gimnastică corporală.

În această direcțiune Dobrici-Balcic precum și Dobrici-Constanța sau mai bine zis Dobrici-Cara-Omer, apa se extrage dela foarte mari dâncimi, 60-80-100 metri prin ajutorul burdufului ridicat, fie prin vârtejul rudimentar, fie prin angrenaj sistematic tras de cai.

Balcic

Ajunși în culme de unde șoseaua scoboară, Balcicul începe să se zărească.

E așezat pe o coastă calcaroasă

până lângă mare, având construcțiuni drăguțe și în special o frumoasă grădina plantată pe platformă formată din ziduri tari și de unde ai o privire frumoasă, atât pe mare cât și pe coastele acoperite ici colea de case și vii, în care cresc smochini. Stradele foarte întortochiate atât de obiceiurile orientale, cât și de necesitatea impusă de coaste pe care e clădit orașul. Cum vântul e mai continuu, atmosfera e încălzită de un praful calcaros, nisipul dealurilor. Lângă debarcader, de unde pleacă luntrile spre vapoarele care nu pot a se apropia de mal, e o mare moară pe acțiuni. Magazine drăguțe și o populațiune care pu-rea a nu avea încredere în noii stăpâni.

Aci am întâlnit pe d-l Agraru, senator de Prahova, apoi Prefect al județului Prahova care venise în excursiune din Constanța cu d-l dr. Teohari și Lt. farmacist Paraschivescu trimiși în combaterea holerei.

A doua zi dimineața luându-mi rămas bun dela d-l Lt. Col. Herescu în plăcuta căruia societate petrecusem zilele în care am căutat să-mi servesc țara, cel puțin cu brațele, am plecat cu d-l Lt. Col. Stavarache și d-l Bădescu membru în comisia civilă, din care zierele scriau că d-l Pălițeanu demisionase și în 2 ore jumătate am parcurs 113 klm. distanța Dobrici-Constanța.

Din Dobrici drumul trece pe lângă ferma model pe care d-l Bădescu care făcea studii asupra regiunii, nu o prea găsea bine și după vr'o 18 klm. de drum, șoseaua ne mai fiind împietrită, continuăm terasamentul, sau pe lângă el până la Kara-Omer, vechia frontieră, de unde începe o șosea, cu oare care mici intreruperi, până la Constanța.

La 8 klm. de Dobrici e înmormântat Stanciu Ion din 6 călărăși, care la o recunoaștere în fața Șumlei a fost impuscat de trei gloanțe și adus la ambulanța diviziei a 10-a și și-a dat eroicul sfârșit, unde a și fost înmormântat.

Din Dobrici spre Constanța, am trecut prin satele fost bulgărești Kara-Durmuz și Ciufut-Cuius apoi cele românești Kara-Omer, Mustafa, Aci-Amzacea, Topraisar și Abdulah pe care le enumăr numai pentru a spune că diferența este între cele foste bulgărești și cele vechi românești. Pe când la cele românești, se vede orânduiala, case drăguțe, bine întreținute și în general biserică frumoase, dincolo, la acelea ce ne-au revenit prin pământul luat, case mici, nici o ordine, nici o curățenie E adevărat că după numirea lor satele par a fi locuite de turci, dar totuși ca și acelea ce văzusem până aci au fost completamente neglijate. Adminstrațiile comunale bulgare având scopul numai al armatei, s'au ocupat și de școale, încoace, afară de farmaciile care denotă că au avut în vedere și sănătatea, nimic.

(Va urma).

**Nevralgii
Migrenă**

**DURERI DE
CAP, DURE-
RILE DE DINȚI**

cele mai tari, mai

ales nevralgice,

precum și orice dureri provenite din răceală, sunt combătute cu

PASTILELE NEURALGINE JURIST

Un flacon Lei 2.50, o dosă 50 bani.

N.B. — Onor. public e rugat a cere ambalajul original acți arătat.

LA 18 ANI

de OSCAR METENIER

— D-nă Massabielle îți aduc un chiriaș!

Doamna Massabielle, o femeie grasă de aproape 50 de ani, cu buza de sus umbrită de un puf negru, cu brațele împodobite cu giuvaricale, examină o clipă pe tânărul ce i se prezenta! Satisfăcută de acest examen preliminar, ia moțai ușor din cap noului venit, cercând zadarnic să-și încovoieie enorma talie, în semn de salut.

— D-nă Massabielle, continuă abatele Bernadet, îți prezint pe d. Viconte de Vitresac, un compatriot, care vine la Paris ca să studieze dreptul. Până azi, eu personal am îngrijit de educația sa, dar cum d. Viconte trebuie să-și treacă examenile, familia sa m'a însărcinat să-l conduc până la Paris. Ți-l recomand, doamnă Massabielle, este un suflet de elită; nădăjduesc că se va bucura de toată atenția și îngrijirea dv.

— Ingrijirea unei mame, d-le abate, mormăi d-na Massabielle, cu vocea sa te contrată răgușită. D-l Viconte va putea să se creadă aci ca și în sânul familiei. Cunoști casa mea, d-le abate, nu e de eri, d'alalteri! Multumesc lui D-zeu, se bucură de o bună reputație! D. de Vitresac va găsi în casa mea și liniștea necesară studiilor și un adăpost contra *Babylonului Modern*. D-nei Massabielle, când vorbea de Paris, îi plăcea grozav să ntrebuințeze acest termen! Or de câte ori avea prilejul să ture și să fulgere contra stricăciunilor din timpurile de față și când rostia aceste cuvinte *Babylonul Modern*, își da ochii peste cap, făcând să i se vază albul ochilor și-și stramba gură cu scârbă și dispreț! Continuând discuția, ia intră în vorbă cu abatele Bernadet, asupra condițiilor de instalare a vicontelui Paul de Vitresac!

— Pensiune 100 de franci.

— Oh! mai nimic, dragă d-le abate. — Știi cum îmi hrănesc eu pensionarii: supă, mâncăruri de toate felurile, fripturi cari mai de cari mai „*faine*”, legume atât cât pot să mănânce, pâine la discreție, cafea, — fără cognac însă! — și câte și mai câte! Deocamdată am numai trei preoți: d. de Vitresac va mânca cu ei! Și apoi unde mai pui că n'ăștia o sută de lei intră și serviciul! — iar camera: 60 de franci! Dar știi ce cameră?! O cameră de toată nostimada! Nu e mare, e chiar mică, dar...

Și în timp ce femeia asta neobișnuit de grasă și abatele discutau, tânărul, în picioare, aproape de fereastră, care dădea în piața *Saint Sulpice*, făcea privind afară. Un omnibus cu trei cai, venind dinspre strada *Willette*, traversa în grabă piața, zguduind clădirile, ale căror geamuri tremurau; acum s'a oprit și călătorii scoborâră, îndreptându-

se, unii spre strada *Saint Sulpice*, alții spre strada *Vieux-Colombier*. Vicontele urmărea cu privirea, rând pe rând, pe toți acești călători, pierdut în lumea unor gânduri nedeslucite, — când vocea d-nei Massabielle răsună din nou, adresându-i-se lui de data asta.

— D. Viconte binevoiește să vadă camera?

la luă din cui o cheie și pofti pe noul său chiriaș. Casa era situată în strada *Canettes*, colț cu piața *Saint-Sulpice*. Afră, o firmă mare și prăfuită: — *Hotel Navarre* — și dedesubt: *Pensiuni, prețuri modeste*. Văzând casa asta, cu ziduri negre și vechi, cu poartă de stejar, având țâțâni enorme, grea și veșnic închisă, aveai impresia că te aflii în fața unei pușcării.

D-na Massabielle porni cea dintâi ca să urce scara, care ducea la etajele de sus. O scoarță cam destrămată acoperea treptele. La primul etaj, d-na Massabielle se opri, găfâind. Scoase un suspin de ușurare și deschise o ușă.

— Iată sala de mâncare, zise ia cu vocea tremurătoare.

O cameră spațioasă, cu o masă lungă, o fereastră mare, împodobită cu draperii verzi; pe ziduri un tapet galben cu dungii și în fund, un *Christ* cu brațele întinse și cu capul plecat. Jos, o ramură de mărșor uscat; într'un colț dulapul cu șervete și tacâmuri. Mirosea a pâine rece, un miros caracteristic sufrageriilor de pensionare!

Abatele își scoase pălăria, examină în fugă odaia și dădu din cap în semn de satisfacție. — În timp ce tânărul viconte își plimba distrat, de jur împrejur, privirile indifferente.

Continuă cu urcatul, un urcus tot așa de lung și de penibil. Sprijinindu-se de balustradă și ținându-și rochia cu mâna stângă, d-na Massabielle mergea mereu înaintea vizitatorilor săi; spatele său gros și rotund, se deforma parcă din ce în ce mai mult; la fiecare pas tânărul viconte se temea să n'o vadă împiedecându-se și rostogolindu-se de-a berbeleacul până jos.

Nepăsător, sau făcând pe nepăsătorul, abatele o urmă, privind în tavan, urecând încet ca să nu întrecă gazda.

Ajungând la al treilea etaj, d-na Massabielle, se opri! Cu o mână apăsă asupra inimii, oprindu-i zăcăniturile violente.

— În fine, iată-ne, bălbăi ea, a treia cameră... la stânga!

După ia, intrară abatel și vicontele. Mai mult lungă decât lată, camera tapetată în verde se termina în fund, printr'un alcov; la capul patului un crucifix și o altă ramură de mărșor uscat; la dreapta și la stânga, oglinzi; deasupra căminului, două tablouri: *La sainte famille*, și „*Sacre Coeur de Iesus*”; în față o gravură, încadrată în negru, reprezen-

tând *Copiii lui Eduard*. D-na Massabielle căzu pe un scaun și dădu vizitatorilor explicațiunile cuvenite.

— 60 de franci, d-le abate! Când îți spuneam eu că e o nimica toată! dar numai poziția și face mai mult! Zău așa! de aici se văd perfect de bine leii dela „*Fântâna Episcopiei*”!

Și pe urmă unde mai pui aerul! Nici o casă în față! Nemaipomenit, d-le abate, nemaipomenit! Tot confortul la îndemână, o sonerie pentru servitori și ce pat! O somieră și donă mindire!

— Iată-te în odaia ta, dragul meu copil, zise abatele. Aci, între aste patru ziduri trebuie să-ți petreci viața de acuma înainte. Rolul meu e terminat. — Voiu ruga pe bunul D-zeu pentru tine, îi voiu cere ca grijile mele să nu rămână zadarnice și ca tu să te păstrezi și d'aci încolo, tot așa de curat și de cinstit, după cum ai fost până acuma. Iată-te stăpân pe tine însuși, într'un oraș în care prilejurile păcatului sunt nenumărate...

— Oh! *Babylonul modern*, suspină d-na Massabielle.

— Ar tu vei rezista, dragul meu viconte, sunt sigur de asta. Alegeți cu băgare de seamă prieteni! Nu e vorbă vei găsi în această casăilde frumoase și indemnuri sănătoase. De asemenea, vei lua din frumoasele precepte ale sfintei noastre religii puterea trebuincioasă ca să rezisti ispitelor și mai ales, adăogă abatele, ridicând ochii către cer, ispitelor *cărnei*.

— Ah! ispita asta, ispita asta, aprobă onorabila d-na Massabielle, iată cine pierde și nenoroceste pe tinerii de azi. Dar aici la mine, multumesc celui de sus, n'aveți să vă temeți de așa ceva!

— Este de prisos, dragul meu, de a-ți recomanda regularitate; de alt-fel e un principiu de igienă.

— Și... exactitatea, zise d-na Massabielle, e o regulă a casei. Și ia arată cu degetul un afiș, lipit pe ușe. Abatele se apropie și citi: „*Poarta va fi închisă și lampa stinsă la ora 11 seara. D-nii locatari vor anunța din vreme dacă au intenția să se întoarcă acasă mai târziu*”.

După ce citi acest anunț, fără să răspundă d-nei Massabielle, abatele continuă:

— E bine, dragul meu, ca un tânăr să se și distreze. Tu nu vei putea însă găsi o distracție potrivită în cafenele și în localurile de desfrâu, în cari tinerimea desfrânată a veacului își cheltuiește viața și vlagă. Când, obosit, vei simți nevoia de a da spiritului tău puțină odihnă, du-te la teatru, la *Comedia franceză*, în zilele când se joacă cap'o d'operele nemuritorilor noștri clasici; dar numai acolo, căci teatrul, scumpul meu copil, nu e pretutindeni și totdeauna școală adevărată și sănătoasă. Castigat ridendo mores. — ziceau bătrânii noștri; astăzi de foarte multe ori, nu este decât un loc de pierzare, un locaș al corupției, de unde ieși cu simțurile aprinse și cu sufle-

tul pângărit de stricăciune și depravare.

Vicontele de Vitresac asculta, foarte nepăsător, fără să răspundă.

— Tată-tău, continuă abatele, a hotărât o sumă îndesulătoare pentru nevoile tale. În toate lunile d-na Massabielle va primi costul pensiunii și în plus, 50 de lei, pe cari dânsa ții va înmâna, când vei avea nevoie, pentru micile tale plăceri și distracții. Este de prisos a-ți recomanda cea mai perfectă bună cuviință față de persoanele ce vei întâlni aci și cea mai respectuoasă stimă pentru excelenta d-nă Massabielle.

D-na Massabielle se mișcă cu nervozitate în scaun și lăsă să se înțeleagă prin câteva mișcări mimice, expresive și caraghioase, că emoția singură o împiedeca să confirme prin viu graiu, spusele abatelui Bernadet.

— Și acum, dragă copile, după ce te-am orânduit așa cum trebuie, să plecăm! Am să-ți fac cunoștință cu acest colos care e Parisul, în care vei locui de aci înainte!

Și când, după ce vizitara timp de patru zile toate bisericile Parisului, abatele își luă rămas bun de la elevul său, Paul de Vitresac, își sărută profesorul, fără prea mult regret, dar nici cu bucurie. Rămase singur! Își lipi fața pallidă de geamurile ferestrii, cari tremura or de câte ori un omnibus trecea pe stradă.

Paul de Vitresac avea 18 ani! Născut în plini Pirinei, într'un casteu de țară, din care nu ieșise decât pentru a merge la Montpellier ca să-și treacă examenile, el nu cunoștea Parisul decât din cele ce putuse să afle din manualele de geografie. Incredințat de mic copil abatelui Bernadet, intră în viață slab și fără putere. Imbuibat cu prejudecățile cele mai bizare, cu dogmele religioase ale catolicizmului, credincios hotărât, tânărul nu-și putea da seama de lumea în care trăia și nu-și închipuia că mai sunt pe lume oameni, atât de îndrăzneți încât să încerce a se sustrage îndatoririlor bisericesti. Nici o pildă rea nu întinase „*acel suflet de elită*”, cum zicea abatele Bernadet și de sigur, nu pensionarii d-nei Massabielle aveau să-i redestepte simțurile adormite și să dea zbor inteligenței lui înlănțuite. Mai puțin ca oricând, el n'avea să fie liber; cu voința tatălui său și cu învoială și complicitatea abatelui Bernadet, gazda sa, d-na Massabielle, devenea un fel de temniceră. În aceste culoare lungi, sumbre, cari semănau a mănăstiri, unde nici odată nu răsună un glas vesel, nu se auzea decât fâșăitul robelor negre preoțești sau câte odată, mormăiturile vre unui abate, ce-și îngână rugăciunile, cutreerând coridoarele.

(Va urma).